

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

De Impoenitentibvs & Relapsis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

adstringo, quatenus illis plectat, si & quando probatum extiterit legitime in iudicio, seu me confessum, contra vnde iurata & abiurata, aliqua commisi sse. hac ibi, videtur ergo quod ratione huius obligationis iudicialiter & legitime praestita possit abiurans puniri tanquam relapsus committendo quicquam contrarium his, quae abiuravit, vel his ad quae se obligavit iuramento, quorum vnum est adimplere poenitentiam sibi iniunctam, vel iniungendam, nec in aliquo contravenire.

Obligatio et promissio ab iurantis non exteditur extra iuris dispositionem.

Et quamvis prima fronte hac praevidetur, non tamen recedendum est à praefata doctrina. praedicta enim abiurantis promissio & obligatio secundum iuris regulas fieri intelligitur, nec potest amplius operari, quam ius ipsum permittat: quoniam in actibus legitimis, quos quis transigit, unusquisque censetur se cum legibus conformare. l. si duo. ff. de acqui. vel omitt. heredit. l. nemo potest. ff. de legatis 1. cum ibi traditis per Doctores. Rursus, nemo est dominus vitae suae, neque membrorum suorum, nisi quatenus leges permittunt. l. liber homo. ff. ad legem Aquiliam, denique nullus censetur plus contra se statuere, quam iure permittitur: quia hoc repugnaret legi naturali. cum itaque à iure sanciti sint casus, quibus in poenam relapsus incurratur, cap. accusatus. de heret. lib. 6. ad hos tantum referenda erit abiurantis illa generalis obligatio, & promissio, ne praeter iura & leges aliquid durum in se statuat: quod nec fieri iuste potest nec debet.

Si ergo in alios casus incidat, quantumvis contra promissionem et obligationem venire videatur, non tamen est relapsus censendus: quoniam alij casus praeter definitos à iure, de stricta iuris ratione relapsus non faciunt. atque ex his credo breuiter esse huic difficultati satisfactum.

DE IMPENITENTIBUS & RELAPSI,

QVAESTIO XCVIII.

An haereticus impenitens continuo tradendus sit brachio saeculari.

Nonagesima octava quaestio est: Vt ut Episcopus & Inquisitor deprehensum in haeretica prauitate & impenitentem, debeant continuo tradere brachio saeculari ultimo supplicio

ferendum?

Relat. supra pag. 97.

Haereticus impenitens traditur curiae saeculari.

Respondemus quod sic; ut habetur in cap. Ad abolendam. §. praesenti. extra de haeret. vbi dicitur sic: Praesenti nihilominus ordinatione sancimus, ut quicumque manifeste fuerint in haeresi deprehensi. si clericus est, vel cuiuslibet religionis obubratione fuscatus, totius ecclesiastici ordinis praerogatiua nuderetur; & sic omni officio & beneficio spoliatus ecclesiasticis, saecularis relinquatur arbitrio potestatis, animaduersione debita puniendus: nisi continuo post deprehensionem erroris, ad fidei catholicae unitatem sponte recurrere, & errorem suum ad arbitrium Episcopi regionis publice confiteri abiurata, & satisfactionem congruam

exhibere. Laicus autem, nisi (prout dictum est) abiurata haeresi, & satisfactione exhibita, confessum ad fidem confugerit orthodoxam, saecularis iudicis arbitrio relinquatur, debitam recepturus, pro qualitate facinorosis ultionem.

Nec intelligas ista verba sic grammaticaliter, vbi dicitur, continuo, & confessum, quod immediate eadem die & hora, qua deprehensus in haeresim, negauerit se velle abiurare, tradatur curiae saeculari, nam haec verba, continuo, & confessum, in iure non ita stricte sicut in grammatica assumuntur; immo possunt & debent detineri etiam per mensem & menses; & induci per se, & per alios, ut ad unitatem Ecclesiae tenuerantur.

COMMENT. CXLVII.

De materia huius quaestiones supra differimus par. 2. super cap. Ad abolendam. de haeret. recis. sine vero concludit hic Eymericus hac aduerbia, continuo, & confessum, non significare adeo breuem temporis moram, quin competentes inducia ad conuertendos haereticos concedi possint ac debeant.

Interim video Paulum Grillandum tract. de haeret. q. 5. Simacum de catho. inst. tit. 47. de poenitentibus & conuersis. num. 41. & multis sequentibus, & Menochium de arbitrarijs iudicium Centuria 4. casu 373. & alios, quos praecitato loco adduxi.

Iam qualiter agendum sit cum haereticis impenitentibus priusquam curiae saeculari tradantur seu relinquatur, copiose docet Eymericus supra in hac 3. par. in decimo modo processum fidei terminandi.

QVAESTIO XCIX.

An haereticus poenitens & relapsus brachio saeculari tradendus sit, &c.

Nonagesima nona quaestio est: Verum Episcopus & inquisitor deprehensum in haeretica prauitate poenitentem, sed relapsum, debeant tradere brachio saeculari animaduersione debita puniendum?

Respondemus quod sic; ut patet in c. Ad abolendam. §. illos. extra de haeret. vbi dicitur sic: Illos quoque, qui post abiurationem erroris, vel postquam se (ut diximus) proprijs antistitis examinatione purgauerint, deprehensi fuerint in abiurata haeresi recidisse, saeculari iudicio, sine ulla poenitus audientia, decernimus reilinquendos.

COMMENT. CXLVIII.

Quae ad tractationem & cognitionem relapsorum spectant, copiose tradidit Eymericus supra par. 2. q. ult. vbi diximus, & citauimus eos, qui de relapsis in hac causa copiose disserunt.

De praxi autem in relapsis curiae saeculari tradendis, agit abunde auctor in nono modo processum fidei terminandi, & Caspegius ad Zanch. c. 16.

Quaestio est, cur relapsos Ecclesia misericorditer non recipiat (na haec sola dubitatio in hac causa re. Ecclesia maneat declaranda & multis rationibus salubriter id recipi statutum videri potest, sed praecipua est: quoniam qui secundo labitur, non praesumitur prius vere conuersus: unde

unde in concilio Narbonensi cap. 11. ita scriptum est: Et illos qui post abiurationem erroris sed purgationem deprehensi fuerint in abiuratum haeresim recidisse, seculari iudicio sine ulla penitus audientia relinquatis animadversione debita punietur, cum sufficiat tales per falsam conversionem semel ecclesiam decessisse. hac ibi.

Huc spectat praesumptio illa de geminatis actibus, quae etiam extra hoc crimen in multis causis singulares parit effectus: nam, ut verbi gratia, unum proferam exemplum, si aliquo statuto cauere contingat, ut, qui delictum aliquod committit, pena pecuniaria mulctetur, & accusatus conuincatur aliis id delictum commississe, pena mortis afficiendum tradunt Bar. Bal. Ang. Ioannes de Platea, & alij, in l. 1. C. de super exactionibus, lib. 10. quos refert & sequitur multa in eandem sententiam commemoras Marfilus singulari 378. incip. Geminatio actus.

Ad haec, consuetudine delinquendi pena augetur. Ioannes de Platea praecitato loco. facit tex. in l. facultas. C. de iure fisci. l. 3. C. de episc. audient.

Postremo, quoniam remissionem venia crimina, nisi semel commissis non habent, ut dicitur in dicta l. 3. C. de episc. audient. de quo vide glossam in extrauagan. Ioannis XXI. tit. de sent. excom. in verbo, secundo.

Hac ergo cum ita se habeat, non mirum si Ecclesia relapsos velut inuites, & semp infeltes, & criminibus conceptis perseuerantes a se iudicet merito expellendos, & iudicibus secularibus relinquendos.

Ille quoque questio hic declarari poterat: An relapsus penitens, qui se ipsum defert & accusat coram iudicibus fidei, misericordia dignus sit, & admitti debeat; sed eam copiose explicauimus supra in hac 3. par. tit. de sermone generali habendo, num. 56. §. sed quid si relapsus.

Q V A E S T I O C.

An ecclesiastica sacramenta neganda sunt relapso penitenti, &c.

Entesima questio est: Vtrum Episcopus & Inquisitor relapso penitenti tradendo curiae seculari, possint denegare, si petat humiliter ecclesiastica sacramenta?

Respondemus quod non Penitentia & Eucharistiae sacramenta, ut patet in c. super eo. de haere. lib. 6. vbi dicitur sic: Super eo quod scriptum legitur ecclesia nulli claudit gremium redeuntis; quodque ij, qui post abiurationem erroris, vel postquam se proprii antistitis exanigatione purgauerint, si deprehensi fuerint in abiuratum haeresim recidisse, seculari decernuntur iudicio, sine ulla penitus audientia delinquendis; cum scriptura huiusmodi videantur sibi inuicem aduersari, quid tenendum sit, per sedem edoceri Apostolicam postulastis. Nos itaque inquisitioni uestrae de Fratrum nostro cum consilio respondemus, quod taliter deprehensis, etiam si (ut dictum est) sine ulla penitus audientia relinquendi sint iudicio seculari: si tamen post modum

peniteat, & penitentiae signa in eis apparuerint manifesta, nequaquam sunt humiliter petita sacramenta Penitentiae ac Eucharistiae deneganda.

COMMENT. CI.

Haereticis relapsis vita corporalis denegatur, ut superiori quaestione dictum est, spiritalis tamen conceditur, quam accipiunt virtute deorum sacramentorum Penitentiae & Eucharistiae.

Veruntamen ut relapsis haec tanta sacramentorum munera tribuantur, magna conuersionis & contritionis signa appareant oportet, ne sacramentis ipsis fiat iniuria, si hominibus pollutis iniuste conferantur.

Propterea autem manifeste conuersionis signa postulat summus Pontifex in relapsis, ad hoc sacramenta Penitentiae & Eucharistiae illis tribuantur: quoniam, ut paulo antea dicebamus, is, qui bis labitur, non facile praesumitur vere conuerti.

Non tamen est dandum ultimo supplicio afficiendis (ut parum vere quidam olim putabant) sacramentum Extreme vnctionis: quoniam id sacramentum infirmorum est. B. Thomas in 4. sent. dist. 23. q. 2. art. 2. estq. communis Theologorum sententia. Repertorium Inquisitorum verbo, sacramentum. §. superius. Simancas de catho. instr. tit. 57. num. 16. & alij.

Postremo, de materia huius quaestiones videndus est idem Eymericus, 3. par. in nono modo processum fidei terminandi. & Doctores communiter in c. super eo. de haere. lib. 6.

Q V A E S T I O C I.

De modo tradendi haereticum impenitentem, vel relapsum curiae seculari.

S V M M A R I V M.

- 1. Haereticus penitens vel relapsus, si praesens sit, a foro ecclesiastico eicitur iudice seculari praesente.
- 2. Curia secularis reiectum in suam potestatem accipit.
- 3. Si vero sit absens sit per sententiam talis eieccio.
- 4. Et iudex secularis, si quando illum habere poterit, officio suo fungetur.

Entesima prima questio est: Vtrum Episcopus & Inquisitor impenitentes & relapsos debeant tradere manualiter, & realiter curiae seculari, seu qualiter sit traditio huiusmodi facienda?

Respondemus, quod relapsus praedictus, seu haereticus impenitens, uel est praesens, uel est absens; si est praesens, tunc Episcopus & Inquisitor per legatos potestatem curiae secularis, ut habetur in c. Excommunicamus 1. in prin. & c. Excommunicamus 2. extra de haeret. declarabunt eum relapsum, uel impenitentem esse, expellendo eum de foro ecclesiastico, & relinquendo eum brachio seculari, & foro curiae secularis, ut tradat iudici suo. Et tunc curia secularis, quae ibi est, ipsum recipit ut relictum eius foro & brachio: & hoc est praesentem tradere seu relinquere brachio seculari:

Relapsus conuersus que sacramenta tribuantur.

Morte peccatis non datur sacramentum extreme vnctionis.

vt patet in c. Nouimus. de verbo. sign.

3 Si autem talis relapsus vel impeditens absens est, quia fugitiuus, nel nō potest haberi quamuis congruo tempore expectatus, & seruatis seruandis; tunc Episcopus, Inquisitor præsentem Potestate curiæ secularis, non realiter, quia, non est ibi, sed sententialiter relinquunt eum brachio seculari, hoc est declarando eum hæreticum impenitentem, seu relapsum, & expellendo eum sententialiter de foro ecclesiastico, & relinquendo etiam sententialiter brachio seculari.

4 Et quodcumque curia secularis eum habere poterit, in eum vt de foro suo existentem, exercebit pro qualitate facinoris, vltionem, ut dicitur in c. Ad abolendam. §. præsentem. extra de hæret.

Hoc expressius habetur supra hac parte tertia, ubi agitur quando processus fidei sine debito terminentur, & patebit inf quæst. proxima.

COMMENT. CL.

Materia huius questionis proximam respicit, quam copiosè docuit Eyme. sup. in hac 3. parte. in 9. 10. & 11. modo processum fidei terminandi. ubi declarauimus eas difficultates, quas breuiter hoc loco indicat auctor.

Iam de relapsis abundè egimus supra p. 2. q. 58.

QVAESTIO CII.

De intercessione faciendâ pro eo, qui relinquitur curiæ seculari.

Entesima secunda quæstio est: Quæ & qualis, & quibus uerbis sit faciendâ deprecatio seu intercessio per Inquisitorem curiæ seculari, cum ei Episcopus, & ipse relinquunt seu tradunt impenitentem hæreticum seu relapsum?

Relat. supra pag. 124.

Respondemus, quod hoc patet in c. Nouimus. extra de verb. sign. ubi dicitur sic: Nouimus expedire, ut uerbum illud quod in antiquis canonibus, & in nostro decreto contra falsarios edito continetur: uidelicet, vt clericus per ecclesiasticum iudicem degradatus, seculari tradatur curiæ puniendus; apertius exponamus. Cum enim quidam antecessorum nostrorum super hoc consulti diuersa responderint, & quorundam sit opinio à pluribus approbata, ut clericus, qui propter hoc, uel aliud flagitium graue non solum damnabile, sed damnosum, fuerit degradatus, tanquam exutus priuilegio clericali, seculari foro per consequentiã applicetur, cū ab ecclesiastico foro fuerit proiectus: eius est degradatio celebranda seculari potestate præsentem, ab pronuntiandum eidem cum fuerit celebrata, ut in suum forum recipiat degradatum. Et sic intelligitur tradi curiæ seculari: pro quod tamē debet Ecclesia efficaciter interdicerè, ut citra mortis periculum, circa eum sententiam moderetur.

De his expressius habetur supra, parte ista tertia, ubi agitur quomodo processus fidei sine debito terminentur, & impenitentem, & relapsus quomodo, & qualiter tradentur curiæ seculari.

COMMENT. CLI.

Cum Inquisitores tradunt, uel relinquunt aliquem curiæ seculari, pro eo intercedunt apud secularem magistratum, ut se cum illo misericorditer gerat, & hac consuetudine ritur: cur id & qualiter fiat, copiosè diximus supra, p. 2. super c. nouimus. de ver. sign. quo Eymericus ritur in hac quæst. proximam autem docuit supra in hac 3. p. in 9. 10. & 11. modo processu fidei terminandi.

DE PÆNITENTIIS pecuniarijs imponendis.

QVAESTIO CIII.

An Inquisitor possit iniungere pœnas pecuniarias.

Entesima tertia quæstio est: Vtrum Inquisitor possit imponere pœnitentias pecuniarias saluatas sine incurfu pœna contenta in c. Nolentes. de hæret. in Clem.

Respondemus quod sic, pro executione officij applicandas, seu in pios vsus alios conuertendas: unde sicut potest imponere peregrinationes, orationes, abstinentias, sic & elemosynas seu pœnitentias pecuniarias pro officio exequendo, uel aliàs ad pios vsus conferendas.

Nec hoc est contra c. Nolentes. alleg. ubi fertur excommunicationis sententia contra Inquisitorem, prætextu officij modis illicitis pecunias extorquendo. unde Io. And. in d. c. Nolentes. & super uer. illicitis, dicit sic: Illicitis: Pœnas pecuniarias applicandas officio, non prohibetur imponi & exigi, sed illicitas exactiones fieri, ff. de offi. p. fid. l. illicitas. in prin. & de simo. in tantum. et cap. Audiuimus. & c. seq.

Item Paulus super eod. uerbo dicit sic: Illicitis: ergo licitas concedit. de hoc ff. offi. p. fid. l. illicitas. de simo. c. In tantum. & c. Audiuimus. Item Zenzelinus super eodem dicit sic: Illicitis; ergo modos licitos non excludit, de quibus supra de offi. ord. c. Dilectus, de pœnis. c. Licet.

Dominus Guido Fuleodius prædictus, post Papa Clemens iiii. in 3. q. de illis 15. quas facit ad Inquisitores, qua quærit, unde possit eis prouideri, in fi. dicit sic: Consulere tamen, quod ab his, quibus iniungitur pœnitentia dandæ pecuniæ in aliquos vsus pios, reciperetur ad istud: honestatatem & sine scandalo laicorum propter tenacitatem prelatorum.

COMMENT. CLII.

In hac quæstione Eymericus nouam exordium tractatione de pœnitentijs pecuniarijs imponendis. Est autem extra controversiam quod ipse docet hac quæstione nam quod Inquisitor possit imponere pœnitentias pecuniarias non modo admittunt veteres hoc loco auctore citati, uerum, & ceteri uno ore, sicut Zanchinus tract. de hæret. c. 16. nu. 9. idem copiosius, c. 19. & 20. Repertoriū Inquisitorum uerbo, scteria. G. it è circa formam, & uerbo, extorque. §. 1.